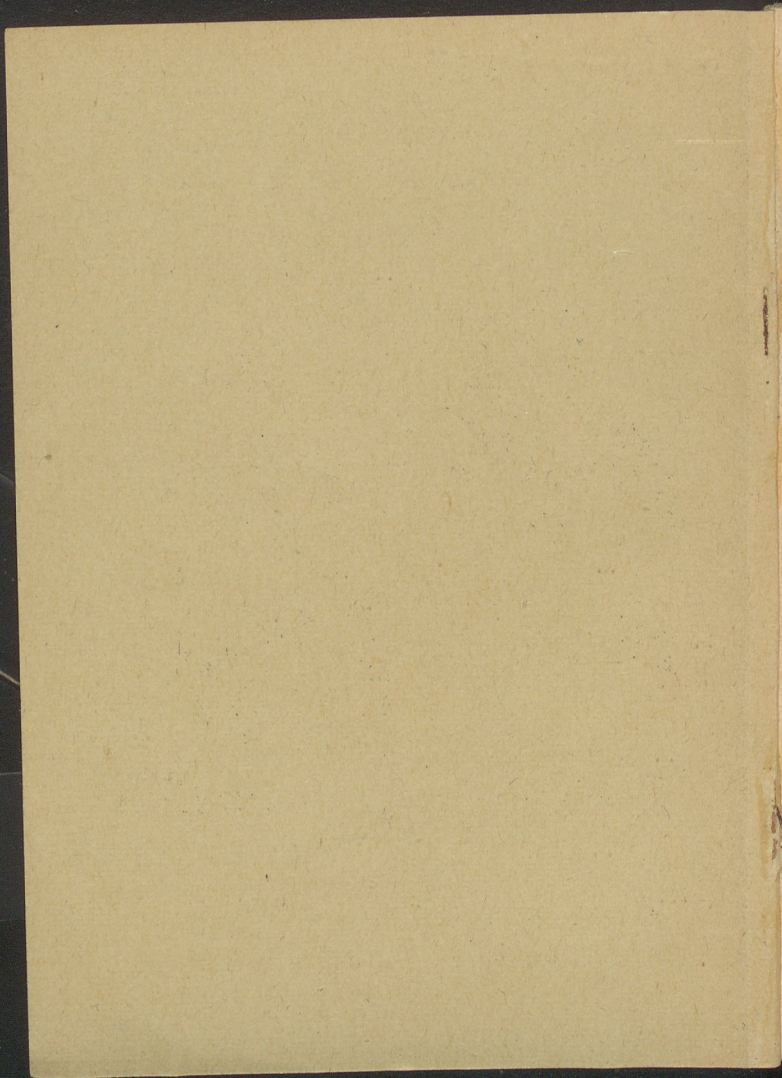

T 500.965

БРАТИ ГРИММ

КАЗКИ Й БАЙКИ

I. 500. 965

»МОЯ КНИЖЕЧКА« Ч. 6.

БРАТИ ГРИММ

КАЗКИ Й БАЙКИ

КРАКІВ

1940

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

I. 500.965

~~I. 41. 2410 / 6~~
1941. 9. 520

Накладом «Українського Видавництва», Краків,
Кармелітська ч. 34, П.
Друк: «Нова Друкарня Денникова» під комі-
сарською управою, Краків, вул. Ожешкової 7.

БАБА ЗИМА.

Одна вдова мала дві дочки; одна була хороша й трудяща, а друга погана та ще й лінива. Та вдова більше любила погану й ліниву, бо ця була її справжня дочка, а друга мусіла всю роботу робити й була в хаті Попихачем. Бідне дівча мусіло цілими днями прясти куделю, що аж пушки її пальців заходили кровю.

Трапилось оцє, що одного дня все веретено було з кровю й вона пішла до криниці, щоб його сполокати, а воно виховзлось їй з рук і впало до долу. З плачем побігла дівчина до мачухи й розказала

їй усе нещастя. Але безсердешна мачуха налаяла її та сказала:

— Коли ти кинула веретено, то й підними його.

Пішла дівчина до криниці, не знаючи, що їй діяти; з остраху

й скочила вона до криниці за веретеном. Зовсім втратила свідомість, а коли прокинулась та очуняла, то побачила найпрекраснішу леваду й розсвітлене сонце й довкруги тисячі квіток. Пішла вона цією левадою та дійшла до печі, що була повна хліба; хліб кликнув:

— Ох, вибери мене, вибери мене, бо згорю; я вже давно спечений.

Дівчинка підійшла з лопатою, що лежала побіч і вигорнула хліб. Відтак ішла далі та прийшла до дерева, повного яблук. Вони кликнули:

— Ох, ізтряси нас, ізтряси нас, ми вже давно доспіли.

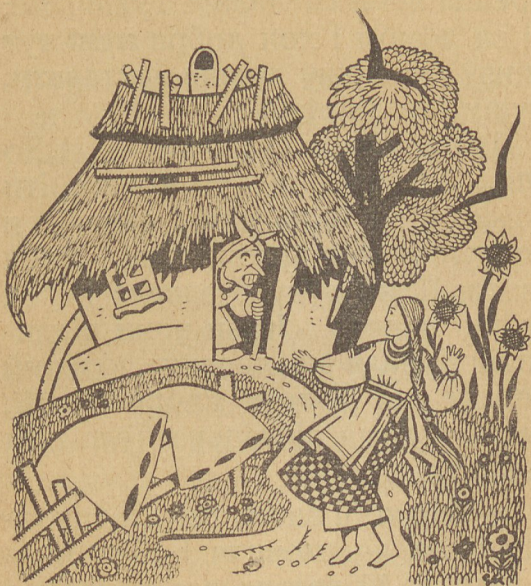
Потрясла вона яблунею, а яблука неначе дощ посипалися всі до одного; коли вже були в кошику, пішла вона далі.

Вкінці прийшла до малої хатини, а з неї виглядала стара жінка; мала вона величезні зуби, то дівча злякалось і хотіло втікати, але старуха кликнула:

— Чого ти злякалося, любе дівчатко? Лишися в мене. Коли ти меш роботу добре робити, буде тобі добре. Але мусиш глядіти, щоб ліжко гарненько застелити й пильно постіль трясти, щоб аж піря летіло. Тоді паде сніг на землю, бо я є Баба Зима.

Така ласкава мова взяла дівчину за серце й додала їй відваги. Зосталась вона на службі. Доглядала всього, що й стара була рада, а постіль трясла завсігди так завзято, що піря летіло, немов снігові пластинки. Зате мала гарне життя, ніколи не чула поганого слова, а печене й варене їла щодня. Довгенько жила вона при

Бабі Зимі, аж стало їй сумно; спочатку вона й сама не знала, що з нею діється, аж догадалася, що то була туга за рідною хатою; хоча тут було їй тисяч разів краще, як дома, вона тужила за ним.

Врешті вона сказала: „Тужно мені за домом і хоч добре мені тут унизу, не можу довше зоставати, мушу йти до рідні”.

Баба Зима сказала: — „До вподоби мені, що ти хочеш іти домів, а за твою вірну службу я хочу тобі теж щось дати”. Вона взяла її за руку й завела перед великі ворота. Коли вони відчинилися, впав на дівчину золотий дощ і все золото вхопилося її, так, що вона цілісінька була ним накрита.

— Це тобі за те, що ти трудяща була — мовила Баба Зима й віддала їй теж те веретено, що впало було до криниці. Відтак замкнулися ворота, а дівчина опинилася на світі, поблизу мачушиного дому; коли вона ввійшла на подвір'я, сидів півень на криниці і запіяв:

„Ку-ку-рі-ку-ут! Наше „Золото” вже тут!”

Вона пішла до своєї мачухи, і її, золотом вкриту й мачуха й сестра радо привітали. Дівчина розказала все, що їй трапилось в дорозі, а коли мачуха почула, як вона розбагатіла, зараз захотіла, щоб і другій дочці, поганій та лінивій, таке щастя досталось. Мусила вона при криниці сидіти та прясти, а щоб веретено покривавилось, вона вколола собі палець і встромила руку в тернистий живопліт. Відтак кинула веретено до криниці і сама скочила за ним. Прокинулася на хорошій леваді, так як і тамта сестра й ішла далі тою ж дорогою. Коли прийшла до печі, знову закликав хліб: — „Ох, вибери мене, вибери, бо згорю. Я вже давно спечений”. Та ледащиця відповіла: „Немає в мене охо-

ти чорнити рук” і пішла геть. Хутко прийшла до яблуні, а ця кликнула:

— Ох, ізтряси мене, ізтряси мене, яблука вже всі доспіли”.

Вона підповіла:

— „Чого доброго впаде мені якесь на голову” — й пішла далі. Коли прийшла до Баби Зими, не боялася її, бо вже відала за її величезні зуби й найшлася в неї. Першого дня вона дбала, щоб бути пильною та слухала Баби Зими, думаючи про те золото, що їй подарує, другого дня стала лівіша, третього ще більше, не хотілося їй і встати вранці. Не стелила вона ліжка Бабі Зимі й не трясла постелі, щоб аж пірлетіло. Баба Зима хутко втомилася і вимовила їй службу. Ледащиця рада була, гадаючи, що оце впаде їй золотий дощ; Баба Зи-

ма запровадила її під ворота й коли вона там стояла, замість золотого дощу, посипалась на неї чорна смола. „Це тобі нагорода за службу” сказала Зима й зачинила ворота. Прийшла ледащиця до мів, вся у смолі, а півень на криниці побачивши її, запіяв:

„Ку-ку-рі-ку-ут! Наша „Смолюха” вже тут!”

Смола так і зосталася на дівчині, не далось її змити до кінця життя.

— 0 —

БАБУНЯ В ЛІСІ.

Ішла сирітка ніччю лісом та заблудила. Вранці зі страхом побачила, що ця околиця зовсім їй незнана, стала плакати - ридати: „що ж пічну я сама одна в лісі, де душі живої немає. Прийдеться умерти з голоду!”

Ішла сирітка лісом та йшла, все дороги шукаючи, але нігде й сліду стежинки не було. Коли ж надійшов вечір, сирітка сіла на землю, віддала свою душу Богові в опіку й задумала не рухатися змісця, хоч би й що діялось. Коли так сиділа, за хвилинку надлетів білий голубчик, а в дзьобі ніс зо-

лотий ключ. Поклав ключ на землю, біля сирітки й сказав: — „Ба-
чиш оце велике дерево? Там є ма-

лесенький засув, відчини його цим ключем, а знайдеш там і їжі і пиття доволі.”

Сирітка вчинила те, що голуб велів; відчинила дерево і знайшла там дзбанок молока й білі бабочки, то й наїлася досита. Думає: „В тій порі вже кури йдуть спати, коли б і мені постілонька”.

Саме надлетів голубчик і з другим ключем та сказав:

„Відчини цим ключем друге дерево; там знайдеш гарненьку постіль”.

Сирітка вчинила те, що голуб велів, відчинила друге дерево, найшла гарненьку постіль. Помолилась Богові, поклалась і заснула смашно. Вранці прилетів голуб утретє і знову з золотим ключем.

„Відчини цим ключем це третє дерево, знайдеш хороше плаття”.

І справді; відчинила сирітка дерево, знайшла в ньому хороше вбрання, золотом шите й самоцвітами ткани, що його й жадна царівна не має.

Жила так сирітка довгенько, а голубчик прилітав щоднини й давав їй усе, чого забажала.

Одного дня сказав голуб до сирітки: „Чи захотіла б ти мені щось учинити?”

„З цілої душі” — відказала дівчина.

— Заведу я тебе до маленької хатини, увійдеш там і побачиш у кімнаті старуху, що сидітиме біля вогню, скаже вона тобі: „Здорова була”, але ти не відповідай, лиш іди до другої світлиці, увидиш там різних перстенів силу — силенну. Вони будуть розсипані по столі. Не дивись на хороші перстені, із дорогими самоцвітами,

а знайди простий перстень з заліза, що там буде й принеси мені, та все те як найхутчіш.

Дівчина пішла до хатини, до першої світлиці. Побачила старезну жінку, що видом дівчати дуже здивувалася і сказала: „Здорова була, моя дитинко”.

Але сирітка не відповіла нічого, лише пішла до других дверей.

„Куди ж то?” — кликнула стара й намагалася вхопити її за спідницю. „То моя хата й ніхто не може тут господарювати”.

Але сирітка вирвалася і сміливо ввійшла до другої світлиці. На столі побачила силу-силенну найрізніших перстенів, що блистіли й переливалися перед її очима. Стала їх перекидувати, та не могла знайти залізного перстенья. Втім побачила стару жінку, а в руці в неї клітку з птахом. Стара хо-

тіла втекти зі світлиці. Тоді сирітка підійшла до неї, взяла клітку, а все мовчки, вийняла птаха й побачила в нього в дзьобі залізний перстень. Взяла вона перстень і що сил побігла до свого голуба. Та голуба не було, й дівчина станула під деревом, його дожидаючи. Тоді здалось їй, що дерево стало м'якшати й нагло гілки обняли її, а повернувшись, замість дерева, побачила вона красного молодчика; він сказав:

„Звільнилася мене від чарів чарівниці злої. Це вона заклала мене в дерево. Щодень, на кілька годин я міг ставати голубом; та доки не мав я залізного перстеня, не міг я вернутися до людської подоби.

В тій же хвилині звільнені стали його слуги й коні, що їх теж чарівниця замінила в дерева. Пої-

хали разом до його царства, бо він був сином могутнього царя. Царевич узяв сирітку за жінку і жив з нею довго в radoщах і щасті.

—o—

ПЕРЕГОНИ ЗАЯЦЯ З ЇЖАКОМ.

„Байка про їжачка і зайчика подобає на байку, але вона правдива, а до того дуже цікава!”, так говорив мені завжди мій дідусь і як так кажу. Послухайте.

То було в неділю, в гарний осінній ранок. Сонечко зійшло прекрасне, вітрець повівав стернями зжатих збіж, пташки ще красиво співали, бо за пару днів мали вже відлітати в теплі краї. Люди вбралися в святочну одіж і йшли до церковці молитися Богу, всі творіння були раді і веселі та задоволені, а їжак також.

Їжак стояв собі на порозі, заложивши руки на груди, дивився

на погідне небо і золоті поля і пикаючи люльку, мугикав якусь їжачу пісеньку. Поспівував собі й поспівував і раптом подумав собі, що заки його їжачиха вміє й розчеше молоді їжачата, він може піти собі трохи полями на прохід подивитися, чи ще є в полі морква. Морква росла недалечко і їжак часто зі своєю родиною йшов туди на обід. Моркву вважав їжак за свою.

Як подумав, так зробив. Увійшов ще до своєї хатки й сказав:

— Іду на хвильку перейтися, зараз буду назад.

Потім замкнув за собою дверці й пішов стежкою в поле.

Не пройшов ще і десяти кроків і ще був далеко від морквяного поля, коли це заяць зайшов йому дорогу. Заяць вийшов собі

також на прохід, щоб подивитися на свою конюшину.

— Добрий день, куме Яцю! — сказав приязно їжак.

Та заяць був гордий. Він не відповів їжаківі на привіт, тільки глумливо зирнув і сказав:

— Ов, а ти чого так рано волочишся по межах?

— Іду на прохід — каже скромно їжак.

— На прохід? Ха-ха-ха! Чи нема в тебе кращої роботи? засміявся заяць. — Де тобі з твоїми ногами до проходу!

Їжака це дуже вразило, бо його ноги справді трохи скісні і не дуже надаються до проходу. Він відтявся:

— А ти, Яцю думаєш, що твої ноги здібні до чогось ліпшого?

— Певно, що так! — засміявся заяць.

— Можемо спробувати — сказав їжак. — Я заложуся з тобою, що я тебе пережену.

— Ти мене? — зареготався заяць. — Ти не знаєш, як заяці бігають? Ти хочеш мене перегнати своїми кривими ногами? Но — добре! В що закладаємося?

— В два карбованці золотом і за пляшку вина.

— Згода! — сказав заяць. — Зачинаймо змісця.

— Ні, трохи пізніше. Я ще не снідав. Піду до хати і за півгодини вийду — відповів їжак.

— Добре — сказав заяць і вони розійшлися, щоб за пів години стрінутися.

Їжак ішов спровола до хати й думав: „Заяць уповає на свої довгі ноги, але я його перехитрю. Він справді удає пана, але він дур-

ний, як чіп і програє заклад зі мною”.

Прийшовши до хати, сказав до їжачихи:

— Жінко, вдягайся скоро, підеш зі мною в поле.

— Що сталося?

— Я заложився з зайцем за два карбованці і пляшку вина, що пережену його в бігу, а ти мусиш мені допомогти.

— Чоловіче, чи ти здурів? — здивувалася їжачиха. — Де ж тобі мірятися з заяцем?

— Мовчи бабо, і не журися, це моя річ. Не мішайся до чоловічих справ. Збирайся й ходи. Діти заждуть.

За хвилю вийшли обоє їжаки з хати й пішли межею. Їжак каже:

— Тепер слухай, що тобі скажу. Перегони будуть на отвертім

полі. Заяць буде бігти одною бороздою, а я другою, а зачинаємо бігти з гори. Отже ти не маєш нічого до роботи, тільки станеш тут в долині в борозді, і як заяць надбіжить з гори, ти крикнеш йому назустріч: „Я вже тут!”

Дійшли до того місця, їжак сказав своїй жінці, де має стати, а сам пішов рілею вгору. Там ждав на нього заяць.

— Зачинаємо?

— Зачинаємо — сказав заяць.
Поставали в сусідніх бороз-
дах і заяць крикнув:

— Раз! Два! Три!

В тій хвилині рушив стрілою
в долину. А їжак поступив може
три кроки, а потім присів тихо
в борозді. Коли заяць в повнім
розгоні добігав до кінця рілі в до-
лині, закликала їжачиха до нього:

— Я вже тут!

Заяць счудувався, але повірив;
він не пізнав, що це не їжак, а їжа-
чиха, бо вони до себе зовсім по-
дібні.

— Ну, пробуймо ще раз до го-
ри! — сказав заяць. — Тепер ти
мене не переженеш. І пустився біг-
ти вгору. А їжачиха так само сту-
пила кілька кроків і присіла. Ко-
ли ж заяць задихавшись добігав
до гори, там уже стояв їжак і крик-
нув здалека:

— Я вже тут!

— Що? — розсердився заяць.

— Ану щераз в долину!

— Добре! — сказав їжак.

І історія так само повторилася ще кількадесять разів, але так в долині, як вгорі заяць все заставав їжачиху, то їжака, й думав, що це їжак його переганяє.

А за сороксьомим разом заяць таки не добіг до мети. Впав вичерпаний на середині борозди й зімлів. Коли прийшов до притомности, дав їжакові два карбованці золотом і пляшку вина та й поплентався засоромлений в свою конюшинку. Відтоді заєдно оминає їжака, бо соромиться його. А їжак лише підсміхається і думає собі: „Так, так, небоже. Не вистарчить мати силу в ногах, а треба мати ще й розум в голові!”

—О—

ПРО ТРЬОХ БРАТІВ- РЕМІСНИКІВ.

Жив собі бідний чоловік, а в нього були три сини. Батько був старий і дуже журився цим, що він залишить своїм синам, коли не має ніякого майна. Мав лише хату і її міг записати котромусь синові. Але не міг рішитися, котрому має її лишити, бо всіх трьох однаково любив і ні одного не хотів скривдити. Він міг би був продати хату й поділити між синів гроші: але не хотів її продавати, бо в тій хаті він сам родився, тут жили ще й його батьки та діди.

Вкінці він надумався і сказав:

— Мої сини, йдіть у світ широкий і нехай кожний з вас навчиться якогось ремесла. За три роки вертайтеся до дому і тоді, хто з вас покаже мені найкращу штуку своєї рукодільности, тому запишу хату!

Сини згодилися і пішли в світ. Заки розійшлися, постановили, що один з них, найстарший, стане ковалем, середущий голярем, а наймолодший шермарем, то є борцем на шаблі. Вони розійшлися за селом різними дорогами і кожний пошукав собі доброго майстра в своїм ремеслі. І небагом всі були добрими ремісниками. Коваль підкував раз коні самому королеві й подумав собі:

— Тепер я щось значу! Хата певно буде моя!...

Голяр стриг і голив лише великих достойників і думав собі:

— Хата певно буде моя!

Найважче приходилося шермареві, бо заки вивчився орудування шаблею, то сам нераз був зраний до крові. Але завжди думав собі:

— Мушу терпіти, як хочу мати хату!

По трьох роках в означений день вернулися всі три брати до рідної хати і привиталися з урадуванням старим батьком. Потім посідали перед хатою і кожний став надумуватися, яку штуку має показати батькові, щоби дістати хату.

Та коли вони так сиділи, нагло надбіг полем заяць. Тоді голяр кликнув:

— Ох, це заяць біжить, наче би я його замовив!

По тих словах він скочив на рівні ноги, вхопив свою тарілоч-

ку, розробив мило, а коли заяць пробігав біля хати, він побіг за ним і в повнім бігу намилив його цілого і чистенько обголив бритвою усю шерсть, лише на мордочці лишив маленьку борідку і на хвості малий квачик. Притім не зтяв його ні разу і заяць побіг собі далі веселий.

— Це гарна штука! — сказав батько. — Як другі не докажуть кращої штуки, то хата твоя!

Та тим часом надіхав візком якийсь панок. Кінь гнав гальопом, а панок кріпко держав поводи в руках. Тепер закликав коваль:

— Дивіться, тату, що я зроблю!

Він скочив наздогін за возом, зірвав коневі всі старі підкови і в повнім бігу прибив чотири нові підкови.

— І це незла штука! — сказав батько. — Не гірша від тої, яку показав твій брат, голяр. Тепер не знаю, кому з вас двох записати хату!

В тій хвилині надійшла хмара і почав падати зливний дощ.

— Тепер уважай, батьку, що я потрафлю! — сказав шермар.

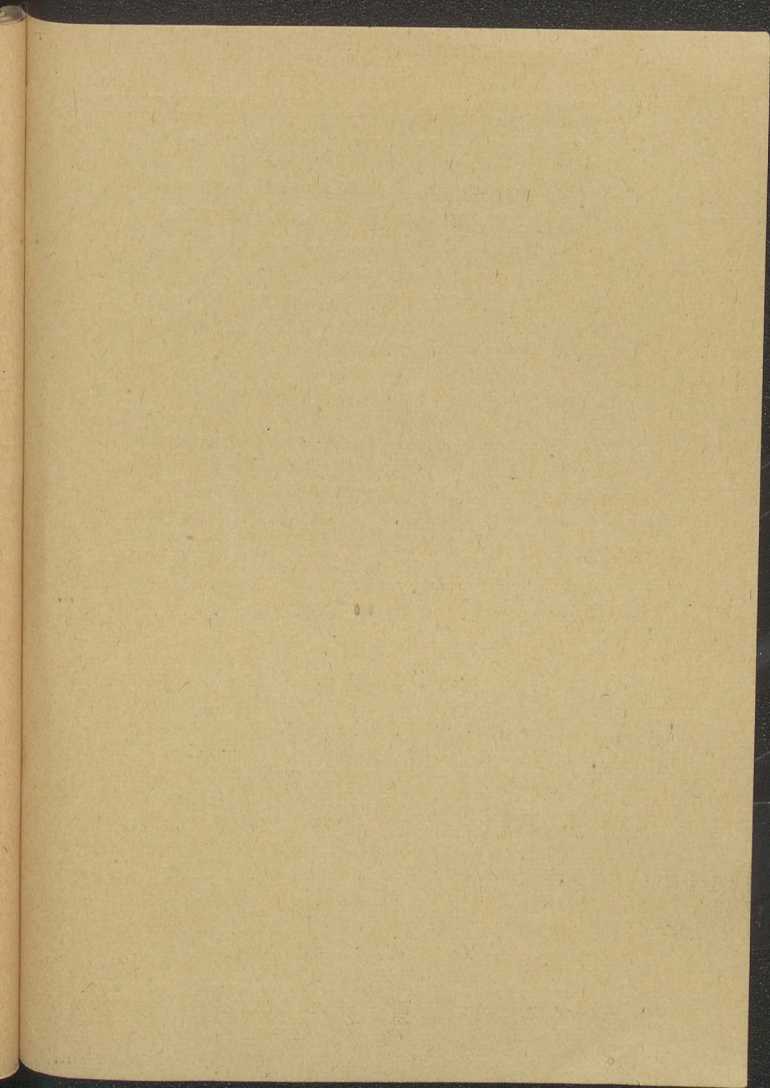
Він станув серед подвіря, вийняв свою шаблю з піхви і почав нею вимахувати над своєю головою так скоро, що шаблі й не було видно, а на його голову не впадала ні крапля дощу.

Батько счудувався цею штукою найбільше і закликав:

— Ти виграв! Хата твоя!

Але всі три брати дуже любилися і лишилися всі в батьківській хаті. Вони жили ще довго в щастю і добрі, бо своїм ремеслом заробляли собі на добрий прожиток.

„МОЯ КНИЖЕЧКА“

Бібліотека для української дітвори.
під редакцією Б. Даниловича

- Вуйко Влодко: Пригоди Юрчика Кучерявого. Стор. 64, мал. 64. Ціна 1.00
 Іван Франко: Мурко і Бурко, байка.
 Стор. 11, малюнків 4. Ціна 0.25
 Іван Франко: Заяць і Медвідь, байка.
 Стор. 16, малюнків 3. Ціна 0.25
 Іван Франко: Лисичка-Черничка, байка.
 Стор. 16, малюнків 4. Ціна 0.25
 Роляник: Пригоди Гномика Ромтомтомика. Стор. 64, малюнків 40. Ціна 1.20
 Брати Грімми: Казки й байки. Стор. 32,
 малюнків 5. Ціна 0.50
 Ганс. Х. Андерзен: Дикі лебеді, казка.
 Стор. 48, малюнків 33. Ціна 0.50
 Ганс. Х. Андерзен: Дві казки. Стор. 32
 з малюнками. Ціна 0.50

НАРОДНІ КАЗКИ Й БАЙКИ:

- Горобець і билина. Кінь та осел, стор.
 16, малюнків 12. Ціна 0.30
 Коза-дереза. Колобок, стор. 16, малюнків
 11. Ціна 0.30
 Лисичка - сестричка і вовк - панебрат,
 стор. 16, мал. 11. Ціна 0.30
 Лисичка - сваха. Як лисичка топила
 глечик, стор. 16, малюнків 11. Ціна 0.30
 Торба, стор. 16, малюнків 12. Ціна 0.30
 Замовлення слати на адресу:

»УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО«
 Краків, Кармелітська 34/Лі.